

Internationales Slawistenkomitee
(Phraseologische Kommission)

Международный комитет славистов
(Фразеологическая комиссия)

Phraseologische Studien
Фразеологические исследования

Dynamische Tendenzen
in der slawischen Phraseologie
Динамические тенденции
в славянской фразеологии

Redaktion
Dana Baláková und Harry Walter

Greifswald 2010

вения новых фразеологизмов. Экспрессивны только новые образы и, следовательно, только они могут стать импульсом для возникновения новых фразеологизмов» (Степанова, 2002, 444).

Литература

- МОКИЕНКО, В. М.: Проблемы европейской фразеологической неологии. In: *Slowo. Tekst. Czas VI. (Nowa frazeologia w nowej Europie)*. Szczecin – Greifswald: 2002, s. 63 – 69.
- НИКОЛАЕВА, Е. К.: Трансформированные пословицы как элемент современной смеховой культуры. In: *Slowo. Tekst. Czas VI. (Nowa frazeologia w nowej Europie)*. Szczecin – Greifswald: 2002, s. 158 – 164.
- СТЕПАНОВА, Л. И.: Эволюция фразеологических единиц и неологизмы. In: *Slowo. Tekst. Czas VI. (Nowa frazeologia w nowej Europie)*. Szczecin – Greifswald: 2002, s. 440 – 444.

Словарные источники

- ВАЛЬТЕР, Х. – МОКИЕНКО, В. М.: Антипословицы русского народа. Санкт-Петербург: Издательский Дом «Нева» 2005.
- Большой толковый словарь русского языка. Ред. Кузнецов С. А. Санкт-Петербург: НОРИНТ 2004.
- МОКИЕНКО, В. М.: Новая русская фразеология. Ополе: Университет Опольский 2003.
- ОЖЕГОВ, С. И.: Словарь русского языка. Изд. 11-е. Москва: Изд-во «Русский язык» 1975.
- Русские пословицы и поговорки. Под ред. В. П. Аникина. Москва: 1988.
- Русский ассоциативный словарь (РАС-1, РАС-2. Под ред. Караулова Ю.Н.). Москва: ИРЯ РАН 1994.
- Учебный словарь сочетаемости слов русского языка (УСССРЯ). Под ред. П. Н. Денисова, В. В. Морковкина. Москва: Изд-во «Русский язык» 1978.
- ШУЛЕЖКОВА, С. Г.: Словарь крылатых выражений из области искусства. Москва: Азбуковник 2003.
- Фразеологический словарь русского языка. Под ред. А. И. Молоткова. Москва: Изд-во «Русский язык» 1978.

Vatra u hrvatskim frazemima

Željka Fink
Zagreb

«Огонь» в хорватских фразах (аннотация)

В статье анализируются хорватские фразеологизмы с компонентом *vatra* (огонь). Особое внимание уделяется сочетанию *živa vatra* («живой огонь»), которое является спецификой хорватского и еще двух южнославянских языков. Приводятся фразеологические эквиваленты из нескольких славянских и неславянских языков.

1. U suvremenom se hrvatskom jeziku riječ *vatra* upotrebljava u nekoliko značenja. Prvo se, dakako, odnosi na pojavu koja nastaje kad što gori pri čemu se oslobađa toplina uz plamen i svjetlost, tj. odnosi se na ono što se događa u procesu gorenja [npr. *naložiti vatru, ugasiti vatru*]. Ostala se značenja u manjoj ili većoj mjeri udaljavaju od navedenog, bilježi se manji ili veći stupanj prijenosa značenja. Tako se *vatra* upotrebljava u kontekstu rata, ratovanja: ‚pućanje iz oružja, paljba [npr. *otvoriti vatru*]‘. U daljnjem se prijenosu značenja ona odnosi na osobu i tu se mogu izdvojiti dva semantička pomaka: u prvom je riječ o povišenoj tjelesnoj temperaturi, vrućici (upotrebljava se na razgovornoj razini, može se smatrati zastarjelicom); drugim se znatno aktivnije koristi u suvremenom hrvatskom jeziku i vodi nas prema čijoj strasti, prema čijim temperamentnim reakcijama, pa se značenje može definirati kao žar, zanos, uzbuđenje, žestina nekog osjećača [npr. *vatra u čijim očima*]. Potonje značenje je i frazeološki vezano [npr. *pasti / padati u vatru*].

U hrvatski je jezik riječ *vatra* došla iz rumunjskoga jezika i istisnula iz aktivne upotrebe općeslavensku riječ *oganj* koja se sada smatra stilski obilježenom, ekspresivnom, poetizmom. *Vatra* je ušla u leksički sastav srpskoga i bosanskoga jezika, dok se u ostalim jezicima kao neobilježeni leksem uobičajila riječ nastala na osnovu staroslavenske *огнь*: usp. slovenski *ogenj*, makedonski *оган*, bugarski *огън*, ukrajinski *вогонь, огонь*, ruski *огонь*, gornjolužički *woheń*, poljski *ogień*, češki *oheň*, slovački *oheň*.

U hrvatskom je jeziku nastalo čitavo gnijezdo izvedenica od riječi *vatra* (*vatren, vatreno, vatrenost, vatrište, vatrogasac, vatromet, vatrostalan, vatrūština*,

vatrica), dok je na osnovu riječi *oganj* izvedeno svega nekoliko, uglavnom regionalnih i/ili stilski obilježenih riječi (*ognjeni, ognjišni, ognjište*¹).

2. Vatra ima i vrlo bogato simboličko značenje. Spominje se u raznim kulturama, a ono što je svima zajedničko može se svesti na simbol očišćenja, preporoda, prosvjetljenja. U Starom se zavjetu Jahve očituje u „liku ognja“, a Mojsiju se objavljuje u prizoru gorućeg grma – grma koji gori, ali ne izgara. Novi zavjet čuva starozavjetnu simboliku vatre: Božja objava u Isusu i silazak Duha Svetoga označuju se slikom ognja. Simbolika ognja ističe se u kršćanstvu: paljenje voštanica, vječno svjetlo u svetištu te blagoslov vatre u crkvi na Veliku subotu.

Vatra simbolizira stvaranje, rođenje, početak, iskonsko svjetlo, radost, ali je i razorna jer spaljuje i uništava. Odavno je uočena ta dvojakost, pa se vatra smatrala i simbolom dobra i simbolom zla. Zbog svoje dvoznačnosti oduvijek je fascinirala čovjeka. Indoeurotski su narodi štovali neugašen oganj na svetom kućnom ognjištu. Stari su Rimljani čuvali sveti oganj u Vestinu hramu. Indijski Ariji štovali su Agnija, boga vatre, Slaveni – gromovnika Peruna.

Vatra je ujedno i jedan od četiriju elemenata, osnovnih konstanti čovjeka. To su zemlja, zrak, voda i vatra koji se mogu razumjeti kao tijelo, razum, svijest i osjećaji.

3. U suvremenom se hrvatskom jeziku aktivno upotrebljava nekoliko frazema s komponentom *vatra*² koja nije u njima zamjenjiva bliskoznačnicom *oganj*³. Potonja se sastavnica pojavljuje samo u frazemu *ognjem i mačem* (u kojem se pak *oganj* ne može zamijeniti supstantivom *vatra*) koji je, s jedne strane, povezan s drevnim načinom liječenja rana, a s druge se smatra biblizmom. Aktivnije se vjerojatno počeo upotrebljavati nakon objavljivanja istoimenog romana Henryka Sienkiewicza. Treba, međutim, naglasiti da je komponenta *oganj* uzrok stilske obilježenosti toga frazema u hrvatskom⁴.

1 U hrvatskom postoje i poslovice s riječju *vatra*: *Tko se dima ne nadimi, taj se vatre ne ogrije*; *Gdje ima dima, <tu> ima i vatre*.

2 Takva je varijantnost registrirana u starijim rječnicima; frazemi s objema varijantama se potvrđuju u djelima starijih hrvatskih pisaca.

3 Rječnik sinonima hrvatskoga jezika uz 1. značenje dominante *vatra* bilježi imenice *oganj, plamen* (1. usijani, svjetleći plinovi koje se javljaju pri izgaranju čega³; 2. a. pren. jaka svjetlost, osvjetljenje; b. pren. sjaj, bljesak kao izraz osjećaja; 3. pren. snažno uzbuđenje, strast, zanos³) i *buktinja* („zublja, baklja“). Ni *plamen*, ni *buktinja* nisu iskorištene kao sastavnice u nekom frazemu.

4 Rječnik sinonima hrvatskoga jezika uz 1. značenje dominante *vatra* bilježi imenice *oganj, plamen* (1. usijani, svjetleći plinovi koje se javljaju pri izgaranju čega³; 2. a. pren. jaka svjetlost, osvjetljenje; b. pren. sjaj, bljesak kao izraz osjećaja; 3. pren. snažno uzbuđenje, strast, zanos³) i *buktinja* („zublja, baklja“). Ni *plamen*, ni *buktinja* nisu iskorištene kao sastavnice u nekom frazemu.

Ekvivalentna se jedinica pojavljuje u mnogim jezicima. Navest ću nekoliko primjera:

BUGARSKI	с огън и меч
UKRAJINSKI	вогнем (огнем) и мечем
RUSKI	огнем и мечом
ČEŠKI	ohněm a mečem, mečem a ohněm
SLOVAČKI	ohnom a mečom
NJEMAČKI	mit Feuer und Schwert
ENGLESKI	by (with) fire and sword

3.1. Pođemo li od dubinske strukture, tj. od utjecaja semantičkog taloga i elemenata leksičkog značenja sastavnice *vatra*, frazemi s navedenom komponentom mogu se podijeliti u nekoliko skupina. U semantičkom talogu prve podskupine vatra predstavlja izvor topline, odnosno proces gorenja: *peći se na laganoj (tihog) vatri* („dugo patiti, biti izložen dugotrajnim mukama“), *potpiriti / potpirivati vatru* („obnoviti / obnavljati sukobe ili nesuglasice“). Frazem *doliti / dolijevati ulje (ulja) na vatru* („pogoršati / pogoršavati situaciju, potaknuti / poticati svađu“) motiviran je negativnim posljedicama ulijevanja ulja na vatru. U frazemskim pak jedinicama *dati / davati (staviti / stavljati) ruku u vatru* <za koga> („jamčiti za koga“) i *vaditi kesten (kestenje) iz vatre* <za koga> („izlagati se neugodnostima umjesto nekoga drugoga, biti kažnjen umjesto koga“) vatra predstavlja mjesto u koje smo spremni staviti ruku zanemarujući moguće negativne posljedice. Posljednji je frazem nastao na osnovu La Fontainove basne. U nekim slavenskim i neslavenskim jezicima zabilježeni su ekvivalentni frazemi (u nekima je slika neznatno izmijenjena) pa se dio njih može smatrati internacionalizmima. Ovdje se bilježi dio takvih frazemskih jedinica s komponentom *vatra*.

doliti / dolijevati ulje (ulja) na vatru

SLOVENSKI	naliti / nalivati olje na ogenj
SRPSKI	sipati (doliti / dolivati, baciti) ulje na vatru
BUGARSKI	наля / наливам масло в огъня
UKRAJINSKI	підлити / підливати масла в огонь (у вогонь)
RUSKI	подлить / подливать (лить) масло (масла) в огонь
POLJSKI	dolać / dolewać oliwy do ognia
GORNJOLUŽIČKI	wolij do wohnja leć (přiliwać)
ČEŠKI	přilít / přilévat olej (oleje) do ohně, lít olej do ohně
SLOVAČKI	priliat / prilievat olej do ohňa
NJEMAČKI	Öl ins Feuer gießen
ENGLESKI	pour oil on (onto) the fire
TALIJANSKI	mettere (aggiungere) legna al fuoco

dati / davati (staviti / stavljati) ruku u vatru <za koga>

SLOVENSKI

dati roko v ogenj *za koga*

ČEŠKI

dát / dávat (vložit) *za koho* ruku do ohně

SLOVAČKI

vložit (dat) ruku do ohňa *za niekoho*

NJEMAČKI

die Hand für j-n ins Feuer legen

TALIJANSKI

mettere la mano sul fuoco *per qcn.*

vaditi kesten (kestenje) iz vatre <za koga>

SLOVENSKI

iti po kostanj v žerjavico *za koga*

SRPSKI

vaditi (izvlačiti, vući) <vruće>

kestenje (kestene) iz vatre <za koga>

BUGARSKI

вадя за някого кестени(те) от огъня

UKRAJINSKI

тягати (діставати) каштани з вогню

RUSKI

таскать (доставать) каштаны из огня *для кого*

POLJSKI

wyciągać kasztany z ognia *dla kogoś*

ČEŠKI

tahat *za koho* kaštany z ohně (pece)

SLOVAČKI

fahať (vyberať) *za niekoho* <horúce>

gaštany <z ohňa>

NJEMAČKI

die Kastanien aus dem Feuer holen für j-n

ENGLISKI

pull the (your) chestnuts out of th fire <for sb>

TALIJANSKI

levare le castagne dal fuoco *per qcn.*

3.2. Druga se podskupina veže za preneseno značenje imenice *vatra* koje se odnosi na pucaње iz oružja: *otvoriti (osuti, sasuti) vatru (paljbu)* na koga, na što (napasti oštrim riječima *koga, što*, žestoko kritizirati *koga, što*). Ovdje se može spomenuti i biblizam s pridjevskom izvedenicom: *vatreno krštenje* (1. prva borba, okršaj; 2. prvo sudjelovanje (nastup) u javnosti) ekvivalent kojega se upotrebljava u dosta jezika, npr.:

SLOVENSKI

ognjeni krst

UKRAJINSKI

хрещення вогнем

RUSKI

крещение огнем⁵

ČEŠKI

křest ohněm

SLOVAČKI

krst ohňom

NJEMAČKI

Feuertaufe

ENGLISKI

baptism of (by) fire

TALIJANSKI

battesimo del fuoco

3.3. U trećoj su podskupini dva frazema značenje kojih je osnovano na prenesenom značenju imenice *vatra* (zanos, uzbuđenje, žestina osjećaja): *pasti / padati u vatru* (razljutiti se / ljutiti se⁶) i *živa vatra* (1. vrlo temperamentna osoba; 2. žestok konj⁶).

5 Češće se upotrebljava frazem *боевое (фронтовое) крещение*.

3.4. U četvrtoj podskupini vatra simbolizira opasnost. Vatra je oduvijek izazivala strah (*bojati se kao žive vatre* koga, čega, *baciti (gurnuti, poslati) u vatru* koga), pa je bila korištena pri dokazivanju čije krivice ili pravednosti. Frazem *igrati se vatrom* nastao je na osnovu poslovice *Ne igray se <s> vatrom⁶* koja upozorava na opasnost od vatre, osobito kad se pojavljuje s dviju strana (*biti (naći se / nalaziti se) između dvije vatre*). I konačno, frazem *biti spreman skočiti (ići) u vatru i <u> vodu za koga*, za što baziran je na uvjerenju da su vatra i voda simboli očišćenja, preporeda (usp. ruski frazem *пройти <сквозь> огонь <u> воду и <медные трубы>*). Većina ovdje navedenih frazema ima internacionalni karakter. Navest ću neke ekvivalente u dijelu slavenskih i neslavenskih jezika.

biti (naći / nalaziti se) između dvije vatre

SLOVENSKI

biti (znajti se) med dvema ognjema

SRPSKI

biti (naći se / nalaziti se) između dve vatre

BUGARSKI

съм (намирам се, попадна) между два огъня

UKRAJINSKI

між двома вогнями, між двох огнів (вогнів)

[бути, знаходитися]

RUSKI

быть (находиться, оказаться / оказываться)

между (меж) двух огня

ČEŠKI

být (stát) mezi dvěma ohni (ve dvou ohních)

SLOVAČKI

byť (nachádzať sa) medzi dvoma ohňami

NJEMAČKI

zwischen zwei Feuern stehen

ENGLISKI

be <caught> between two fires

TALIJANSKI

essere (trovarsi) tra due fuochi

biti spreman skočiti (ići) u vatru i <u> vodu za koga, za što

SLOVENSKI

biti pripravljen iti v ogenj in vodo *za koga, za kaj*

SRPSKI

biti spreman skočiti (ići) <i> u vatru i u vodu

za koga, za što

BUGARSKI

готов съм да стъпя (да вляза, да се хвърля)

в огъня *след някого*, готов съм да минапрез огън *след някого*

RUSKI

быть готовым пойти / идти в огонь

и воду *за кого, за что*

ČEŠKI

je ochoten jít (skočit) do ohně *pro koho, pro co*

SLOVAČKI

byť ochotný skočiť aj do ohňa (vody) *za niekoho*

TALIJANSKI

essere pronto a buttarsi nel fuoco *per qcn.*

bojati se kao žive vatre koga, čega

SRPSKI

bojati se (plašiti se) kao žive vatre *koga, čega*

6 U ruskom poslovice glasi: *Не играй (шутя) с огнем – <обожжешься>*.

MAKEDONSKI	се плаши од некого, од нешто како од жив оган
BUGARSKI	страхувам се (боя се, плаша се) от някого, от нешто като от огън
UKRAJINSKI	боятися кого, чего як вогню
RUSKI	боятся кого, чего как огня
POLJSKI	bać się kogoś, czegoś jak ognia
GORNJOLUŽIČKI	bojeć so kaž wohnja něčeho
ČEŠKI	bát se někoho, něčeho jako ohně
SLOVAČKI	bát se koho, čoho ako ohňa
igrati se vatrom	
SLOVENSKI	igrati se z ognjem
BUGARSKI	играя си с огъня
UKRAJINSKI	гратися (грати, бавитися) з вогнем
RUSKI	играть (шутить) с огнем
GORNJOLUŽIČKI	z wohnjom hrać (keklować, kuklować)
ČEŠKI	hrát si (zahrávat si, pohrávat si) s ohněm
SLOVAČKI	hrať sa s ohňom
NJEMAČKI	mit dem Feuer spielen
ENGLESKI	play with fire
TALIJANSKI	scherzare col fuoco

3.5. Kao specifičnost hrvatskoga i dijela južnoslavenskih jezika u dvama se frazemima uz imeničku komponentu *vatra* kao obavezna pojavljuje i pridjev-ska sastavnica *živa*. U jednom je slučaju riječ o pozitivno konotiranom sup-stantivnom frazemu *živa vatra* značenje kojega se prenosi na živo te se može upotrijebiti u odnosu na osobe ('vrlo temperamentna osoba'). Znatno se češće, međutim, rabi u opisu žene, a obično ima i seksualnu konotaciju.

Pretvorila sam svoj styling u samosvjesnu ženu koja zna što želi, postala uspješna u poslu i muškarci doslovno plaze za mnom, svi misle da sam živa vatra.

www.tebe-trazim.com/.../viewtopic.php

Baš mi je cool muškarac i pol. Što vam je bolji neki što ne zna ni beknuti? Hajde, priznajte, nemojte se sramiti, čovjek je živa vatra. www.forum.hr/showthread.php

Može se susresti i u opisu temperamentna ponašanja, a vrlo se često veže uz opis očiju:

... zanima me kako vi muški gledate na ovakav tip cura: biciklistice, sportašice, sa nekom živom vatrom u sebi... www.forum.hr/showthread.php

Oka dva koja živom vatrom zrače i poput kakvih ljudskih vulkanića nago-viještaju uskovitlanost moždane magme vrckave, radoznale, nemirne ... bloger.hr/default.aspx

U djelima hrvatskih pisaca taj se frazem ponekad bilježi kao poredbeni:

...sred te ljute zime gorjela mu je krv kao živa vatra. (Riznica; August Šenoa, 1838 – 1881)

...a oči su joj igrale kao živa vatra. (Riznica; Milan Šenoa, 1869 – 1961)

Ona tamo hladna kao led, a ova ovdje žarka kao živa vatra, oganj, plamen! (Riznica; Viktor Car Emin, 1870 – 1963)

U starijim se tekstovima frazem upotrebljava i u odnosu na temperamentna konja:

Eh, dva ridana po četiri kopita, fina dlaka, živa vatra. (Riznica; August Šenoa)

Još odsedlaj devet vrsnih konja – mali konji, al su vatra živa. (Ivana Brlić Mažuranić, 1874 – 1938)

Frazem je nastao na osnovu sintagme *živa vatra* ('vatra koju palimo u pri-rodi, nezaštićena, otvorena vatra') koja je u upotrebi i u ruskom jeziku, ali nije dobila dodatni prijenos značenja u odnosu na osobu.

Za lijepa se vremena obroci redovito pripremaju vani na živoj vatri od drva...

www.zmajologija1.blogger.hr/.../576052.aspx

Это был живой огонь, который разносили по избам и растапливали от него печи.

krovhouse.ru/articles/art6/26_obrashchenie

U ruskom se jeziku o temperamentnoj osobi i/ili o sjaju njezinih očiju može govoriti upotrebljavajući preneseno značenje imenice *огонь*. Jednojezični rječ-nik u redakciji Kuznecova bilježi sljedeća značenja: 'о том, кто отличается горячим, пылким нравом, полным энергии, жизни' *Не танцор, а просто огонь! Актер яркий, темпераментный, огонь да и только!*; 'блеск глаз (как отражение внутреннего состояния человека)' *Сколько огня в твоих глазах! В глазах вспыхнул злой огонь. Огонь насмешки заиграл в глазах.*⁷

Može se odnositi i na konja: *He лошадь, а огонь!*

Valja usput spomenuti i ruski frazem s deminutivnom komponentom *с огоньком* koji se uz glagole djelovanja rabi kao priložni ('zanosno, sa strašću'), a uz imenice kao pridjevski ('strastven, pun žara'). U govorima Vologodske ob-

⁷ U hrvatskom bi se u navedenim rečenicama umjesto imenice *vatra* upotrijebila *iskra* ili *plamen*.

lasti zabilježen je pak pozitivno konotiran frazem u kojem se pojavljuje komponenta *огонь*, a odnosi se na temperamentnu ženu: *бери с огня*.

Drugi frazem u kojem se nalazi kao obavezna sastavnica pridjev *živa* uz imenicu *vatra* je *bojati se kao žive vatre* koga, čega. Kao što se vidi iz ekvivalentnih frazema u drugim jezicima (usp. 3.4.), u većini je slavenskih jezika uvrštena identična imenica, dok je pridjev *živa* registriran samo u hrvatskom, srpskom i makedonskom jeziku, dakle, u dijelu južnoslavenskih jezika.

Arapi je se boje ko žive vatre [zmije] *iako ima jedna iz porodice Viperidea puno otrovnija*.

www.femail21.fotozine.org/?knjiga=galerije&pregled=440

Živimo u vrijeme mitinga, gospodine moj, i toga se vlast boji kao žive vatre. (Pavao Pavličić⁸)

Posebno je zanimljivo da je pridjevska sastavnica *živa* uz imeničku *vatra* uvrštena u dva gornjoljužička poredbena frazema (u jednom je, doduše, fakultativna): *kaž by žiwy woheń był za někim* („što ga noge nose, jako brzo“) i *palić (palate być) kaž <žiwy> woheń [něšto pali (je palate) kaž <žiwy> woheń]* („peče kao vrug (živa vatra) koga što“). Iako se ne radi o frazemima ekvivalentnima onima u dijelu južnoslavenskih jezika, interesantna je činjenica da je i u gornjoljužičkom registriran takav pridjevsko-imenički sklop.

4. U frazemima većine slavenskih jezika pojavljuje se komponenta *vatra*, odnosno *oganj* (u različitim oblicima), a i frazemi u mnogim slučajevima imaju identičnu strukturu, semantički talog i značenje. Ipak, često se u pojedinim skupinama jezika mogu naći i specifičnosti kao što je u ovom slučaju pridjevsko-imenički sklop *živa vatra*.

Leksikografski izvori

- ANIC, V.: Veliki rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Novi Liber 2003. 1881 s.
 BAĀBA, S. – DZIAMSKA, G. – LIBEREK, J.: Podręczny słownik frazeologiczny języka polskiego. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN 1995. 775 s.
 CHEVALIER, J. G. A.: Rječnik simbola. Zagreb: Nakladni zavod MH 1989. 871 s.
 COLIN, D.: Rječnik simbola, mitova i legendi. Zagreb: Naklada Ljevak 2004. 528 s.
 DOROTJAKOVÁ, V. – ĐURČO, P. – FILKUSOVÁ, M. – PETRUFOVÁ, M. – MALÍKOVÁ, M. O.: Rusko-slovenský frazeologický slovník. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo 1998. 664 s.

- FINK ARSOVSKI, Ž. i sur.: Hrvatsko-slavenski rječnik poredbenih frazema. Zagreb: Knjigra 2006. 439 s.
 Hrvatsko-njemački frazeološki rječnik. Red. J. Matešića. Zagreb-München: Nakladni zavod Matice hrvatske, Verlag Otto Sagner 1988. 698 s.
 IVČENKO, A. – WÖLKE, S.: Hornjoserbski frazeologiski słownik. Budyšin/Bautzen: Ludowe nakładnistwo Domowina 2004. 572 s.
 MATEŠIĆ, J.: Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika. Zagreb: Školska knjiga 1982. 808 s.
 MENAC, A. – FINK ARSOVSKI, Ž. – VENTURIN, R.: Hrvatski frazeološki rječnik. Zagreb: Naklada Ljevak 2003. 414 s.
 MENAC, A. – VUČETIĆ, Z.: Hrvatsko-talijanski frazeološki rječnik. Zagreb: Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1995. 123 s.
 MENAC, A. – ROJS, J.: Hrvatsko-slovenski frazeološki rječnik. Zagreb: Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1992. 111 s.
 Opći religijski leksikon. Gl. ur. A. Rebić. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža 2002. 1062 s.
 Rječnik hrvatskoga jezika. Red. J. Šonje. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Školska knjiga 2000. 1450 s.
 SKOK, P.: Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika (u četiri knjige). Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti 1971 – 1974. 788, 700, 691, 837 s.
 STĚPANOVA, L.: Rusko-češský frazeologický slovník. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci 2007. 878 s.
 ŠARIĆ, L. – WITTSCHEN, W.: Rječnik sinonima hrvatskoga jezika. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk 2008. 1006 s.
 VRGOČ, D. – FINK ARSOVSKI, Ž.: Hrvatsko-engleski frazeološki rječnik. Zagreb: Naklada Ljevak 2008. 1028 s.
<http://riznica.ihjj.hr> – Hrvatska jezična riznica (korpus hrvatskoga jezika)
 АНДРЕЙЧИНА, К. – ВЛАХОВ, С. – ДИМИТРОВА, С. – ЗАПРЯНОВА, К.: Русско-болгарский фразеологический словарь. Москва – София, Изд-во «Русский язык», Государственное изд-во «Наука и искусство» 1980. 582 с. Санкт-Петербург: Норинт 1998. 1535 с.
 Большой толковый словарь русского языка. Под ред. С.А. Кузнецова.
 БИРИХ, А.К. – МОКИЕНКО, В. М. – СТЕПАНОВА, Л. И.: Русская фразеология. Историко-этимологический словарь. Москва: Астрель – АСТ – Люкс 2005. 926 с.
 МОКИЕНКО, В. М. – НИКИТИНА, Т. Г.: Большой словарь русских поговорок. Москва: ОЛМА Медиа Групп 2007. 783 с.
 ОЛЕЙНИК, И. С. – СИДОРЕНКО, М. М.: Украинско-русский и русско-украинский фразеологический словарь. Киев: «Радянська школа» 1978. 446 с.

ОТАШЕВИЋ, Ђ.: Мали српски фразеолошки речник. Београд: Алма 2007. 787 с.

ФЕДОРОВ, А.И.: Фразеологический словарь русского литературного языка. Москва: АСТ – Астрель 2007. 878 с.

Фразеологический словарь русского языка. Под ред. А.И. Молоткова. Москва: Изд-во «Русский язык» 1978. 543 с.

Об этимологии новых русских фразеологизмов

Petra Fojtů
Olomouc

Об этимологии новых русских фразеологизмов (аннотация)

В настоящей статье рассматриваются проблемы этимологии русских фразеологических неологизмов. Цель данной статьи – показать основные источники русской фразеологической неологии. Особое внимание уделяется тем фразеологическим единицам, которые возникли в русском языке путем переосмысления экономических терминов или к которым в русском языке существуют омонимические термины.

В нашей статье мы рассмотрим некоторые проблемы, связанные с происхождением новых фразеологических единиц (ФЕ) в русском языке. Исходным материалом для нашего анализа будут служить русские фразеологизмы в сопоставлении с их эквивалентами в других (особенно славянских) языках. Цель нашей статьи: 1) определить основные тенденции в возникновении новых русских ФЕ; 2) рассмотреть возникновение новых ФЕ по существующим в русском языке моделям; 3) рассмотреть происхождение некоторых ФЕ терминологического происхождения. Основным источником для нашего анализа будут ФЕ, взятые из Словаря новой русской фразеологии В. М. Мокиенко (если не указано иначе).

Что касается возникновения новых русских ФЕ, то нужно отметить большое разнообразие их источников. Среди новых ФЕ доминируют, как кажется, те, которые возникли трансформацией уже существующих в русском языке фразеологизмов: (ФЕ *журналистская братия* возникает в результате трансформации фразеологического оборота *пишущая братия*; из ФЕ *идти по накатанному пути* возникают две ФЕ: усечённый вариант *идти по накатанному* и ФЕ *по накату*). Новые фразеологизмы возникают трансформацией не только фразеологических, но и других единиц. Можно встретиться, например, с образованием новых ФЕ на основе существующих в русском языке паремиологических единиц: ФЕ *куда повернётся дышло* возникает из пословицы *Закон – что дышло*,